

РЕЛІГІЯ В ЖИТТІ ЛЮДИНИ

«Те, чим є для корабля керманіч, для колісниці візник, для пісні заспівувач, для війська полководець і для держави закон, для світу є Бог»
Арістотель

Протягом всього часу існування людства релігія відігравала чи не найважливішу роль у суспільному житті людини, впливаючи на її світосприйняття та мораль. Бачення навколишнього світу формується людиною протягом всього життя під впливом як економічних, політичних, екологічних, так і релігійних чинників. Актуальність цієї теми полягає в тому, що вірування людей мають неабиякий вплив на існування людини в соціумі, та на моральні цінності суспільства. Над дослідженням місця релігії та її впливу на життя людини працювало не мало вчених та видатних філософів, серед яких англійський історик-етнограф Е. Тайлор, філософ і соціолог Г. Спенсер, археолог і етнограф Дж. Леббок, релігієзнавець Дж. Фрейзер, німецькі філософи Ф. Шлейєрмахер, Г. Гегель, Л. А. Фейєрбах, українські мислителі Г. Сковорода, П. Могила та ін.

Починаючи з античних часів і до сьогодення людина прагнула пізнати навколишній світ, зрозуміти у чому полягає сенс життя та всього сущого і джерелом знайдення відповідей виступала релігія та Бог. Не існувало народу, який не знав би релігії, у якій би формі вона не виражалась. І незалежно від форми релігійного вірування, завжди є схожі риси, які їх об'єднують, це насамперед єдність суспільства, схожість соціального розвитку та загальні закони моралі. Вплив на життя людей релігія провадить через її функції, головними з яких є:

компенсаційна – релігія для віруючого виступає компенсацією за усі тяготи його земного буття, зняття психологічної напруги; світоглядна – формування релігійного світогляду людини, заміна реальних знань ілюзорними, істинність яких не піддається сумніву; інтегративна – об'єднання єдиновірців як у масштабах релігійної громади так і в межах усього суспільства; регулятивна – віра, через систему встановлених правил та норм, здійснює контроль за приватним та громадським життям людини, формуючи її моральні цінності, поведінку, уклад життя. Виконання цих функцій переконливо демонструє, що релігія небезпідставно претендує на регламентацію життя людини (починаючи з побутових вказівок й закінчуючи мораллю) й суспільства в цілому. Можна навести приклади впливу релігії на культуру (заборона на всі види образотворчого мистецтва в ісламі), на науку (інквізиція в середньовічній Європі та її гоніння на вчених – Г. Галілей, Д. Бруно.), на політику (політична діяльність римсько-католицької церкви в дусі концепцій Августина Блаженного й Фоми Аквінського, сучасна політика Ватикану, а також теократичні ісламські режими в сучасному Ірані, деяких інших країнах Сходу).

Одним із перших вірувань виступало язичництво, або багатобожжя. Вірування в існування великої кількості богів, які відповідають за природні явища, незрозумілі для первісної людини, були засновані як на страху через безпорадність перед цими явищами, так і на прагненні вплинути на них. Із цією метою проводились ритуали, жертвоприношення, свята на честь ідолів. Для Богів будувалися храми, їх уособлювали у тотемах. На діадемах, колтах, сережках стародавні ювеліри відбили своє уявлення про світ, за допомогою зображення процесів їхнього життя, навколишньої природи вони могли розповісти про зміну пір року, про життя язичницьких богів. Це було поштовхом для розвитку мистецтва, архітектури, скульптури, ремесел і що найголовніше менталітету суспільства. Адже страх розгнівити богів змушував дотримуватись певних правил поведінки та визначеного способу життя. Отже, навіть у найдавніші часи вірування у вищі сили були могутнім чинником впливу на побут людей.

На ряду з цим у східних народів розвивались власні релігійні течії. У Стародавній Індії – веди, джайнізм, санх'я, буддизм (сьогодні є однією з трьох світових релігій); у Стародавньому Китаї – конфуціанство, даосизм. Всі ці релігії мають як відмінності так і схожість власних догм. Будь-яке вірування пропонує ідею спасіння душі, звільнення від земних турбот, але для цього необхідно пройти життєвий шлях у відповідності до встановлених релігійних норм. Кожна людина, яка належить до тієї чи іншої віри, повинна беззаперечно дотримуватись установлених правил і залежно від цих правил віруючий обирає шлях, яким він пройде по життю. Наприклад, прибічники джайнізму – джайни - проповідували ідею ахімси – не пошкодження живих істот, для цього вони не розпалювали вночі багаття, не мились, не чистили зуби, не брали в руки зброї. Це один з багатьох прикладів того, як прихильники певної релігії проводять своє життя у відповідності до поставлених вимог.

За оцінкою демографів за всю історію людства було народжено близько 108 млрд. людей, і тільки 6,5 % з них живуть у наш час. Змінюються епохи, і разом з ними змінюється релігійна карта світу. Згідно з останніми даними зараз у світі проживає 2,1 млрд християн, 1,3 млрд мусульман, 900 млн. індуїстів, 394 млн. даосистів, 376 млн. буддистів і 1,1 млрд атеїстів. Третина жителів планети (31,43 %) — християни. Більше половини з них належать до Католицької Церкви (1,15 млрд чоловік).

Як видно зі статистичних даних, найпоширенішою вірою у сучасному світі є християнство. Історія виникнення, розвитку та поширення християнства налічує більше двох тисяч років. Сьогоднішні

прихильники цієї віри почали забувати, який довгий та важкий шлях пройшло християнство у своєму становленні та скільки довелося витерпіти першим християнам. Виникло християнство як течія іудаїзму, у другій половині I ст. в одному зі східних районів Римської імперії – Палестині. Основною причиною появи християнської віри було безсилля пригноблених у боротьбі із гнобителями. Християнство засноване на вірі в Бога-спасителя – Ісуса Христа, який зійшов на землю в образі людини для того, щоб спокутувати первородний гріх людства. Вагомий вплив християнства на побут та життя людей прослідковується після впровадження його на руських землях князем Володимиром. «Якби се (християнство. — Авт.) не добре було, князь і бояри сього б не прийняли.» Київський князь Володимир Святославич. Разом з новою вірою, яка перевернула язичницьке бачення світу, на орхещені землі прийшла можливість розвитку духовного та матеріального. Створення Кирилом та Мефодієм алфавіту для перекладу Святого Письма дало поштовх для розвитку писемництва та літератури. Християнство принесло в Русь нову мораль, що будувалась на біблійних заповідях, основу яких становить любов до Бога та до ближнього, новий погляд на сім'ю та шлюб, що укладається між двома людьми (до того не було закону про моногамну сім'ю, і не тільки прості люди, а й князі мали по кілька жінок а то й наложниць); а також — негативне ставлення до язичництва, до магії та чаклунства, поганських жертвоприношень, ритуальних оргій, закону кровної помсти, поклоніння силам природи — як тому, що протистоїть вірі. Незаперечним залишається той факт, що християнство повністю змінило життя тогочасних людей, спричинивши еволюцію моральних поглядів, побуту та освіченості суспільства. Для християнства характерна наявність суворих заповідей і правил, які його послідовники зобов'язані покірно виконувати. За дотримання та непослух усіх правил християнам обіцяно нагороду – вічне життя, або відповідно покарання у загробному світі. Для кожної людини віра є тим пристанищем, у якому вона знаходить розраду від земних тривог та проблем. Святий Тихон Задонський говорить: “У дерева, чим більше розростається і вглиблюється корінь, тим вище росте дерево, тим більше воно приносить плодів. Так і в людині: чим більше коріниться у ній віра, тим більше вона сама духовно росте, тим більше приносить духовних плодів. Коли коріння в дереві починає псуватись, то і дерево починає сохнути, – так, коли віра в людині починає маліти, то людина починає маліти в плодах духовних – добрих ділах. А коли зовсім збідніє віра, то людина стає живим покійником; лише тіло її живе, а душа померла.”

У сучасному світі з невпинним розвитком новітніх технологій, девайсів, свободою вибору, вільнодумством релігія не втрачає колишнього значення та впливу на життя пересічних осіб та суспільства в цілому. Ми народжуємося вже у певній вірі і з дитинства нам прищеплюють релігійні переконання, яким ми маємо слідувати. Під цим впливом ми формуємось як особистість, визначаємо свої пріоритети, цінності та мету в житті. Кожна людина може знайти відчуття підтримки у храмі, а у особі Бога – наставника у важкі часи. Спостерігаючи за навколишнім світом, за його красою та складністю, хоч раз у житті приходять думки про те, що існує щось більше, те, що могло створити цю красу та весь матеріальний світ. Кожна релігія давала відповідь на це питання: творцем усього є Бог. Даючи відповідь на це та багато інших питань, віра приносить спокій та впевненість у душу віруючого.